

KLAGANDE

Stadsdelsnämnden Angered i Göteborgs kommun
Box 34
424 21 Angered

MOTPART

██████████ ██████████

Ombud: Jur.kand. Arash Javanbakht
LSS Assistans
Theres Svenssons gata 7
417 55 Göteborg

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Göteborgs dom den 22 augusti 2017 i
mål nr 8545-16, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer
Stadsdelsnämnden Angered i Göteborgs kommuns beslut.

YRKANDEN M.M.

Stadsdelsnämnden Angered i Göteborgs kommun (nämnden) yrkar att
förvaltningsrättens dom ska upphävas och anför följande.

Nämnden delar inte förvaltningsrättens bedömning kring ██████████
██████████ hjälpbehov. Det är inte styrkt att det krävs ingående kunskaper om
honom för att kommunikation överhuvudtaget ska vara möjlig varför det

inte kan anses vara ett grundläggande behov. [REDACTED] behov av hjälp med de grundläggande behoven uppgår till 3 timmar och 28 minuter per vecka vilket inte är tillräckligt för att rätt till personlig assistans ska föreligga. Dessutom avser hjälpbehovet med de grundläggande behoven enbart områdena personlig hygien samt på- och avklädning för ett barn som vid tiden för ansökan var 6,5 år.

[REDACTED] anser att överklagandet ska avslås och anför följande.

För att hjälp med kommunikation ska räknas som ett grundläggande behov krävs inte såsom nämnden anför att det behövs *ingående* kunskaper om honom utan det räcker med kunskap om den funktionshindrade och hans eller hennes kommunikationssätt. Det är inte bara omfattningen av det grundläggande behovet som är den styrande faktorn i bedömningen av om en funktionshindrad har rätt till personlig assistans utan även hjälpbehovets karaktär. Hans hjälpbehov är både av den karaktär och omfattning som ger rätt till personlig assistans.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Frågan i målet är om [REDACTED] behov av hjälp med de grundläggande behoven är av sådan karaktär och omfattning att han ska ges rätt till personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till funktionshindrade.

Nämnden har beräknat [REDACTED] hjälpbehov för de grundläggande behoven till 3 timmar och 28 minuter per vecka avseende personlig hygien samt på- och avklädning. Förvaltningsrätten ansåg att ytterligare tid för toalettbesök samt tid för nagelklippning, tandborstning och kommunikation skulle godtas i en sådan omfattning att [REDACTED] bedömdes ha rätt till personlig assistans.

Kammarrätten anser liksom förvaltningsrätten att [REDACTED] hjälpbehov till följd av att han använder nattblöja går utöver normalt föräldraansvar och att det är skäligt att godta ytterligare 70 minuter per vecka för toalettbesök. Kammarrätten anser också att viss tid ska godtas för nagelklippning och tandborstning då det framkommer att [REDACTED] är extra krävande i dessa situationer jämfört med barn i motsvarande ålder.

För att kommunikation ska kunna godtas som ett grundläggande behov ställs krav på att det behövs en tredje person närvarande som, för att hjälpa den funktionshindrade att förstå och förmedla kunskap, måste ha kunskap om den funktionshindrade, funktionshindret och den funktionshindrades kommunikationssätt (RÅ 2010 ref. 17). Av utredningen framgår att [REDACTED] kan många ord, att han använder tre- till fyraordsmeningar och att han kan förmedla sina känslor och sina behov utan att man behöver ha kunskap om honom. Hans behov av hjälp med kommunikation ska därför inte beaktas som ett grundläggande behov.

Sammanfattningsvis anser kammarrätten att [REDACTED] behov av hjälp med de grundläggande behoven inte är av sådan omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans. Nämndens överklagande ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kristina Harmsen Hogendoorn

Katarina Dunnington
referent

Emelie Liljeberg

/Madeleine Schönauer

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**

Avd. 2

DOM
2017-08-22
Meddelad i GöteborgMål nr
8545-16**KLAGANDE**

[REDACTED]

Ställföreträdare:

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]Ombud:
Arash Javanbakht
LSS Assistans
Theres Svenssons gata 7
417 55 Göteborg**MOTPART**Stadsdelsnämnden Angered
Box 34
424 21 Angered**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Stadsdelsnämnden Angereds beslut den 7 juli 2016

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver Stadsdelsnämnden Angereds beslut och beviljar [REDACTED] personlig assistans enligt LSS från och med den 18 maj 2016.

Förvaltningsrätten visar målet åter till stadsdelsnämnden för tidsmässig bedömning av [REDACTED] totala assistansbehov.

Dok.Id 487280

Postadress Box 53197 400 15 Göteborg	Besöksadress Sten Sturegatan 14	Telefon 031 - 732 70 00 E-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se www.forvaltningsrattenigoteborg.domstol.se	Telefax 031 - 711 78 59	Expeditionstid måndag–fredag 08:00–16:00
---	---	--	-----------------------------------	---

BAKGRUND

██████████ (fortsättningsvis ██████████ ansökte om ekonomisk ersättning för biträde av personlig assistent i 101,18 timmar per vecka fr.o.m. den dag då ansökan kom in till stadsdelsnämnden Angered. Av den totala yrkade tiden avsåg 77,68 timmar grundläggande behov och 23,5 timmar övriga behov.

Stadsdelsnämnden Angered (nämnden) beslutade den 7 juli 2016 att avslå ██████████ ansökan med i huvudsak följande motivering. ██████████ behöver inte den sökta insatsen. Hans grundläggande behov är inte av den omfattningen och täcker inte så pass många livsområden att han har rätt till personlig assistans. De grundläggande behoven kommer upp till endast 3 timmar och 28 minuter per vecka. Av detta avser 2 timmar 21 minuter hjälp vid toalettbesök/blöjbyte, 5 minuter hårklippning och 1 timme 2 minuter hjälp vid av- och påklädning. Hans behov tillgodoses genom redan beviljad avlösarservice samt föräldraansvar.

Av nämndens utredning i ärendet framgår i huvudsak följande. ██████████ har ansökt om personlig assistans varje vecka för duschning, tandborstning, nagelklippning och hårklippning. Det ingår i ██████████ mors föräldraansvar att hjälpa honom vid duschning, tandborstning och nagelklippning. Han kan därför inte få personlig assistans för detta. Samma sak gäller till viss del hårklippning. Hans hjälpbehov i det avseendet är med beaktande av föräldraansvaret inte mer omfattande än i genomsnitt 5 minuter per vecka. I beräkningen har hänsyn även tagits till att ██████████ har kort hår och att han därför inte måste klippas så ofta. ██████████ har vidare ansökt om personlig assistans för toalettbesök/blöjbyte och handtvätt/ansiktstvätt. Det har framgått att han behöver en del praktisk hjälp i vissa hänseenden vid toalettbesök. Den tid av vuxennärvaro som beaktas är 5 minuter per tillfälle. Det betyder att ett hjälpbehov uppgående till 2,35 timmar per vecka

[dvs. 2 timmar 21 minuter, förvaltningsrättens anm.] kan beaktas. Ingen tid beaktas dock för blöjbyte. Många barn oavsett funktionsförmåga har blöja i samma omfattning som [REDACTED]. Handtvätt/ansiktstvätt klarar han själv med hjälp av bildstöd varför hans behov av hjälp i det avseendet inte är grundläggande. Ingen tid beaktas därför. [REDACTED] har vidare ansökt om personlig assistans för av- och påklädning, måltider, kommunikation och tillsyn. Det har framgått att han kan ta på sig kläder såsom tajts med mycket stöd och motivation. Han använder sig av bildschema som stöd. Han behöver dock viss handgriplig hjälp med att knäppa knappar, dra upp dragkedja och liknande. Totalt kan därför ett hjälpbehov uppgående till 1,03 timmar i veckan (62 minuter) godkännas. [REDACTED] kan äta själv om han uppmanas till detta. Något hjälpbehov föreligger därför inte i det avseendet. För att beviljas tid för kommunikation förutsätts att det krävs någon med ingående kunskaper om just [REDACTED] och hans särskilda uttryckssätt. Han kan dock säga vissa ord samt uttrycker sina behov med bildstöd. Därför beviljas ingen tid för momentet. Det har framgått att [REDACTED] har ett omfattande tillsynsbehov. Det krävs dock inte några ingående kunskaper om just honom och hans funktionsnedsättning för att det ska vara möjligt att utöva tillsyn över honom. Därför beviljas ingen tid för tillsyn.

Sammanfattningsvis bedöms att [REDACTED] behöver hjälp med grundläggande behov i totalt 3 timmar och 28 minuter per vecka.

YRKANDEN M.M.

[REDACTED] yrkar i första hand att beslutet ändras på så sätt att han beviljas insatsen personlig assistans i en omfattning av 101,18 timmar i veckan. I andra hand yrkar han att han ska beviljas insatsen personlig assistans och att förvaltningsrätten återförvisar målet till nämnden för beräkning av tiden. Han anför i huvudsak följande.

Nämnden har räknat ut att hans grundläggande behov endast omfattar

3 timmar och 28 minuter. Denna uträkning är felaktig. Nämnden har dragit av orimligt många timmar med hänvisning till föräldraansvar, samt gjort felaktiga bedömningar av hans hjälpbehov. Han har på grund av sitt funktionshinder stora svårigheter att själv klara av det dagliga livet. Han behöver både praktisk hjälp och mycket vägledning. Han förstår inte konsekvenserna av sina handlingar och förstår inte heller olika situationer som uppkommer för honom i vardagen.

Nämnden har bortsett från hans behov av hjälp med duschning eftersom all eventuell tid bedöms falla inom föräldraansvaret. Detta är orimligt eftersom en frisk 6,5 åring kan tvätta sig själv i duschen. En förälder behöver endast finnas i samma rum och eventuellt stötta vid hårtvätt. Vid toalettbesök behöver han hjälp genom hela momentet. Han behöver även hjälp med att byta blöjor som han använder på natten. Den tid som nämnden har beviljat för toalettbesök är orimligt låg utifrån den faktiska tidsåtgången. Det tar 15 minuter per besök, inte 5 minuter. Nämnden har även uppgett att många barn använder blöja nattetid varför ingen tid har beaktats för blöjbyte. Det är en felaktig uppfattning att det är vanligt förekommande att barn på 6-7 år generellt använder blöja nattetid. Han behöver handgriplig hjälp för att sköta handtvätt efter lek samt innan och efter måltider. Det är inte korrekt uppfattat att han klarar att genomföra momentet endast med hjälp av påminnelser och bildstöd. Nämnden har ansett att tandborstning och nagelvård faller inom föräldraansvaret. Tandborstning tar för honom 20 minuter, inte 2-3 minuter som för friska barn. Nagelklippning tar 30-40 minuter per tillfälle, inte 10 minuter som för ett friskt barn. Det är orimligt att räkna all yrkad tid som föräldraansvar då hans hjälpbehov går långt utöver vad ett friskt barn kan anses ha.

Nämnden har beaktat totalt 1 timme och 3 minuter per vecka för assistans vid påklädning. Han behöver betydligt mer hjälp än så. Han behöver fysisk hjälp att ta på och knäppa kläder. Detta tar 20-25 minuter per tillfälle

eftersom han är hyperaktiv och springer iväg under momentet. Han behöver även hjälp vid avklädning. Detta går dock lättare och tar endast 10 minuter per tillfälle.

Kommunikation är grundläggande för att hans livssituation ska fungera. Det är hans enda möjlighet att påverka sin egen tillvaro. För att förstå honom krävs god kännedom om honom och hans funktionshinder samt dess konsekvenser.

Han saknar grundläggande respekt för faror och saknar konsekvens-tänkande. Han kräver tillsyn dygnet runt. Han kan gå till attack om någon vuxen inte finns med honom. Han förstår sig inte på farliga saker såsom saxar, knivar, spisen och ugnen. Hans diagnoser, den psykiska funktionsnedsättningen i kombination med kommunikationssvårigheter och ett utåtagerande beteende där det finns risk att han skadar föremål, sig själv eller andra skapar ett behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär. Hjälpbehovet är ett grundläggande hjälpbehov eftersom det finns behov av kännedom om hans funktionshinder och ingående kunskaper om honom samt att hjälpen måste ges av ett begränsat antal personer.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås och tillägger i huvudsak följande. ■■■■■ har hjälpbehov som uppstår såväl dagtid som nattetid. Varje moment kräver en begränsad tidsåtgång. Med hänsyn till ■■■■■ låga ålder kan hans hjälpbehov dock inte anses vara av mycket privat eller integritetskänslig karaktär. Föräldraansvaret är fortfarande påfallande stort för ett barn som är 6,5 år. Det har framkommit uppgifter från förskolan om att ■■■■■ har ett omfattande tillsynsbehov samt behov av motivation och påminnelser kring vardagliga moment. Med hjälp av bildstöd kan han dock rent praktiskt klara av flera moment såsom handtvätt, toalettbesök samt av- och påklädning. Stöd för att kommunicera med andra faller utanför ramen för föräldraansvaret då ■■■■■ har fyllt sex år. Det krävs dock inte

ingående kunskaper för att förstå och tolka hans uttryckssätt, varför momentet inte kan beviljas.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Vad målet gäller

██████ har en medelsvår intellektuell funktionsnedsättning, autism, ADHD och en medelsvår psykisk utvecklingsstörning. Det står därmed klart att han tillhör den personkrets som omfattas av LSS. Nämnden har avslagit hans ansökan om ekonomisk ersättning för biträde av personlig assistent eftersom hans grundläggande behov varken anses vara av den omfattningen eller täcka så pass många livsområden att han har rätt till personlig assistans. Frågan i målet är om denna bedömning har varit korrekt.

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Målet för insatser enligt LSS ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra (5 § LSS).

Personer som omfattas av LSS har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor (7 § LSS).

Insatserna för särskilt stöd och service är bl.a. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans (9 § 2 LSS).

Med personlig assistans enligt 9 § 2 LSS avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider,

att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade. Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte kan tillgodoses på annat sätt (9 a § LSS).

Av förarbetena till LSS framgår bl.a. följande. Vårdnadshavare till barn med funktionshinder har, liksom andra vårdnadshavare, ansvar enligt föräldrabalken för sina barns omvårdnad och trygghet. Föräldraansvaret och samhällets insatser i olika former kan dock i vissa fall behöva kompletteras med insatsen personlig assistans (prop. 1992/93:159 s. 65 f. och s. 176). Det är behovet av extra tillsyn och omvårdnad, *utöver vad som faller in under det normala föräldraansvaret (förvaltningsrättens kursivering)* beroende på barnets ålder, utveckling och omständigheterna i övrigt, som ska ligga till grund för bedömning och beslut om personlig assistans (bet. 1995/96:SoU15 s. 18). Denna princip har även iakttagits i rättspraxis (se t.ex. RÅ 1997 ref. 23 I, RÅ 2008 ref. 17 och RÅ 2010 ref. 17).

I rättspraxis har också förutsättningarna för personlig assistans för kommunikation och tillsyn behandlats (RÅ 2010 ref. 17). Personlig assistans för kommunikation har beviljats då det har krävts kunskap om sökanden samt om hans eller hennes funktionshinder och kommunikations-sätt för att det ska gå att förstå vad sökanden säger eller för att hjälpa sökanden att uppfatta budskap som andra vill förmedla. När det gäller tillsyn framgår följande. Personlig assistans har beviljats för aktiv tillsyn av övervakande karaktär som, bl.a. med hänsyn till kommunikations-svårigheter, förutsätter ingående kunskaper om sökanden (RÅ 1997 ref. 23 I. Jfr även RÅ 2003 ref. 33).

Av förarbetena framgår att behov av insatser för att förmå en person att klä på sig, äta och liknande – dvs. motivations- och aktiveringsinsatser – *inte*

berättigar till personlig assistans (prop. 1995/96:146 s. 13 och s. 20; se även RÅ 1997 ref. 28).

Av förarbetena och rättspraxis framgår vidare att det inte finns någon fastställd nedre gräns för hur stort (eller litet) hjälpbehovet måste vara för att berättiga till personlig assistans. Dock måste det vara av viss tidsmässig omfattning (prop. 1992/93:159 s. 175 och RÅ 2009 ref. 57) och en samlad bedömning måste göras med hänsyn tagen bl.a. till om det stöd som behövs är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär, eller om det förutsätter någon specifik kompetens. Såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter måste beaktas. En viktig faktor är även hur ofta som hjälpen behövs.

Förvaltningsrättens bedömning

Inledningsvis kan konstateras att nämnden godtagit grundläggande hjälpbehov i en omfattning av 3 timmar 28 minuter per vecka. Dessa inkluderar hjälp vid toalettbesök/blöjbyte med 2 timmar 21 minuter, hårklippning med 5 minuter och hjälp vid av- och påklädning med 1 timme 2 minuter. Vid tiden för nämndens beslut var [REDACTED] 6,5 år gammal. Det ingår vanligtvis i det normala föräldraansvaret att hjälpa barn i den åldern med duschning, tandborstning, nagelklippning och hårklippning. Vad avser hårklippning har dock [REDACTED] tillgodoräknats viss tid av nämnden eftersom han har svårt att sitta still och vill springa iväg. Detta indikerar att han har ett visst ökat behov av hjälp även vid nagelklippning, som liksom hårklippning utförs med vasst föremål (sax), samt vid tandborstning, där nämnden inte har motsagt [REDACTED] mammas uppgift att en vuxen fysiskt måste öppna munnen på [REDACTED] för att kunna komma åt att borsta. Även barn utan funktionshinder i [REDACTED] ålder kan vara motsträviga när de ska duscha och tvätta håret och förvaltningsrätten anser inte att det framkommit tillräckligt tydligt att [REDACTED] behov i den delen går utöver vad som ingår i ett normalt föräldraansvar. I denna del anser således förvaltningsrätten att

████████ ska tillgodoräknas viss ytterligare tid för hjälp med just nagelklippning och tandborstning.

Nämnden har vidare bedömt att ██████████ behöver hjälp vid toalettbesök i en omfattning av 5 minuter per tillfälle, 3 gånger per skoldag och 5 gånger per ledig dag. Detta blir då sammanlagt 2 timmar 21 minuter per vecka. Vad gäller blöjbyte har nämnden inte tillgodoräknat någon tid för byte på natten utan uppgett att många barn, oavsett funktionsförmåga, har blöja på natten. Denna uppfattning delar inte förvaltningsrätten; flertalet barn är blöjfria runt 3–4 års ålder och om en normalt utvecklad 6-åring har nattblöja brukar det leda till utredning inom primärvården. Det ingår således inte i ██████████ mors föräldraansvar att byta blöja på honom. Enligt ansökan sker det 1–2 blöjbyten per natt i en omfattning av 25 minuter per tillfälle. Denna tid framstår dock som allt för stor eftersom det inte närmare förklarats varför blöjbytena skulle ta så lång tid. Förvaltningsrätten finner det därför skäligt att beakta 5 minuter per tillfälle två gånger per dygn, dvs. i snitt 10 minuter per dygn. Detta blir då totalt 70 minuter per vecka.

Såvitt har framgått klarar ██████████ handtvätt och ansiktstvätt själv om han får bildstöd. Personlig assistans beviljas inte för motivations- eller aktiveringsinsatser. Att nämnden har bortsett från tid för handtvätt och ansiktstvätt har därmed varit korrekt. Detsamma gäller ██████████ behov av hjälp vid måltider. Såvitt har framgått klarar han av dessa moment om han får stöd och motivation.

Nämnden har tillgodoräknat ██████████ hjälp vid av- och påklädning i en omfattning av 1 timme 2 minuter per vecka. Beräkningen framstår som rimlig. ██████████ har enligt förvaltningsrättens mening inte gjort sannolikt att hans hjälpbehov överstiger vad nämnden har kommit fram till.

För att beviljas personlig assistans för kommunikation gäller att det måste krävas att någon med ingående kunskaper om just [REDACTED] och hans särskilda uttryckssätt finns till för att hjälpa honom. Av utredningen i målet framgår att [REDACTED] har stora svårigheter att kommunicera. Han kan säga vissa ord och uttrycker sina behov i övrigt med bildstöd. Det framstår således som att det krävs viss kunskap om [REDACTED] och hans funktionshinder samt kommunikationssätt för att det ska gå att förstå vad han säger, eller för att hjälpa honom att uppfatta budskap som andra vill förmedla. För ett barn i [REDACTED] ålder ingår det i goda levnadsvillkor att kunna träffa och leka med andra barn utanför skoltid. Förvaltningsrätten bedömer därför att [REDACTED] har ett behov av hjälp med kommunikering vid lek på fritiden med andra barn. Eftersom han går i skolan är detta inget behov som måste tillgodoses varje dag, men i vart fall vid något tillfälle per vecka.

Vad gäller personlig assistans för tillsyn framgår det inte av handlingarna i målet att det krävs ingående kunskaper om just [REDACTED] och hans funktionsnedsättning för att det ska vara möjligt att ha tillsyn över honom, t.ex. vid lek utomhus. Även om han saknar färdsekt och ibland kan bli utåtagerande har det inte framkommit att det rör sig om sådan aktiv tillsyn som utgör ett grundläggande behov.

Sammanfattningsvis finner förvaltningsrätten att nämndens beräkning av [REDACTED] grundläggande behov för det första ska ökas med 70 minuter per vecka för blöjbyte nattetid. Hans grundläggande behov uppgår därmed till [3 timmar 28 minuter per vecka + 1 timma 10 minuter =] 4 timmar 38 minuter per vecka. Till det kommer ytterligare tid för hjälp med nagelklippning och tandborstning samt för kommunikation. Förvaltningsrätten gör ingen bedömning av exakt hur många minuter dessa behov uppgår till per vecka utan konstaterar endast att omfattningen är sådan, tillsammans med det faktum att [REDACTED] har behov av integritetskänslig hjälp vid toalettbesök och blöjbyten, att hjälpbehovet för de grundläggande behoven

sammantaget är av sådan omfattning att [REDACTED] har rätt till personlig assistans.

Eftersom [REDACTED] har rätt till personlig assistans för hjälp med sina grundläggande behov har han även rätt till sådan assistans för andra personliga behov. Nämnden har inte gjort någon tidsmässig bedömning av [REDACTED] totala behov av personlig assistans och målet ska därför visas åter dit för utredning och beslut om assistansens totala omfattning.

I sin ansökan har [REDACTED] yrkat att assistansen ska utgå fr.o.m. den dag ansökan inkom till stadsdelsnämnden. Enligt inkomststämpel var denna dag den 18 maj 2016. [REDACTED] har således rätt till assistans fr.o.m. detta datum. Biträde av personlig assistent kan inte utgå för förfluten tid (RÅ 2006 ref. 76), men ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans kan under vissa förutsättningar utgå för förfluten tid (RÅ 2005 ref. 85 och RÅ 2000 not. 176). Nämnden har att som första instans pröva i vilken utsträckning [REDACTED] har rätt till sådan ersättning fr.o.m. den 18 maj 2016.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1B)

Karin Johansson
Rådman

I målet har även nämndemännen Sören Glader, Medina Grbic och Mats Magnusson deltagit.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.